

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer

Planprogram

25.04.2018

Nes kommune

Vedtatt I kommuneplanutvalget 25.04.2018.

Innhold

1	Innledning.....	2
2	Overordna føringer.....	3
3	Politisk forankring for prosjektet.....	4
4	Plantyper	5
5	Målsettinger og hovedaktiviteter i planarbeidet	7
6	Organisering av planarbeidet	8
7	Medvirkning og kommunikasjon	9
8	Framdriftsplan	9
9	Budsjett og finansieringsplan	10

1 Innledning

Kulturminner er en viktig del av vår felles kulturarv. De er fysiske påminnelser om menneskelig virksomhet i nær og fjern fortid. Kulturminnene er grunnlag for opplevelser og refleksjon og kan være en viktig ressurs for næringsutvikling. De er i flere sammenhenger de eneste kildene til kunnskap om vår historie. Kulturminner er en ikke fornybar ressurs som må forvaltes på en ansvarlig måte på vegne av våre etterkommere.

Kulturminneloven definerer kulturminner og kulturmiljøer slik:

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.

Kulturminner og kulturmiljøer bidrar til å gi kommunen vår identitet og skaper tilhørighet og opplevelsesverdier for innbyggere og tilreisende.

Alle kulturminner forvaltes lokalt og tas vare på av eiere og brukere gjennom vedlikehold og skjøtsel. God forvaltning krever kunnskap både om kulturminnene, lokalhistorien og om hva som skal til for å ta vare på disse verdiene. Kommunen er også en viktig forvalter av kulturminner og kulturmiljøer blant annet gjennom sitt ansvar for arealplaner og byggesaker.

En kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer vil gi oversikt over kjente kulturminneinteresser i kommunen og vil være et verktøy for saksbehandling. En slik plan vil også bidra til forutsigbarhet for eiere/tiltakshavere i framtidig planlegging gjennom at kjente kulturminneinteresser er kjent i forkant av plan/byggesak. En slik plan vil også gi et godt grunnlag for å arbeide med formidling.

2 Overordna føringer

Nasjonale forventninger, mål og rammer

Kommunene har hovedansvar for å identifisere, verdsette og forvalte verneverdige kulturminner i tråd med nasjonale mål, jf. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt ved kongelig resolusjon 12.06.2015

Det er et nasjonalt mål at tapet av verneverdige kulturminner skal minimeres. Jf. Stortingsmelding 16 Leve med kulturminner.

Riksantikvaren har et uttalt mål om at 90 % av norske kommune skal ha en politisk vedtatt kulturminneplan innen 2020.

Oppgavene innen kulturminneforvaltning løses innenfor en rekke lover. De viktigste er plan- og bygningsloven og kulturminneloven. I tillegg kommer andre lover, stortingsmeldinger, rundskriv, offentlige utredninger og andre statlige føringer. Kort kan følgende nevnes:

- Plan- og bygningsloven, 2008
- Lov om kulturminner, 1978
- Kulturloven, 2007
- Naturmangfoldsloven, 2009
- St. meld. Nr. 35 (2012-2013) Framtid med fotfeste
- St. meld. Nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner

Kulturminnekompasset: Regional plan for kulturminnevern i Buskerud

Kulturminnekompasset: Regional plan for kulturminnevern i Buskerud 2017-2027 ble vedtatt av fylkestinget i Buskerud sak 29/17 i møte 27. april 2017. Planen skal være et samhandlingsverktøy for kulturminnevern i fylket. Hovedmålet er:

Bruk av kulturarven som en ressurs i en bærekraftig samfunnsutvikling

Den regionale planen har følgende tre delmål:

- Bred formidling av Buskeruds kulturarv
- Vern og bærekraftig bruk av kulturarven
- Helhetlig kunnskapsgrunnlag, høy kompetanse og styrket samhandling om kulturminnevern i Buskerud

Som en del av planen, er det utarbeidet en oversikt over verneverdige kulturmiljøer som forteller viktige deler av Buskeruds historie. To områder i Nes er omfattet av denne oversikten: Garnåsgrenda med Postvegen og Nesbyen. Oversikten angir områder hvor det bør vises særlige hensyn til kulturminneinteresser, men er ikke juridisk bindende. Oversikten over verneverdige kulturmiljøer av

regional verdi skal være et kunnskapsgrunnlag som kan brukes i forbindelse med planlegging og utvikling i kommunene.

3 Politisk forankring for prosjektet

Kulturminneplanen er prioritert i kommunal planstrategi 2016-2019 vedtatt i Nes kommunestyre 20.05.2016.

Strategisk plan for kultursektoren vedtatt 09.04.2015 har bl.a. som mål å verne om Gamle Nes og andre verneverdige bygninger med høy kulturhistorisk verdi og å bevare både immaterielle og materielle kulturminner.

Kommunale planer som omtaler kulturminner og kulturminneforvaltning:

Kommuneplanens arealdel:

Pkt. 2.1.9 Hensyn til eksisterende bygnings- og kulturmiljø. PBL. § 11-9 nr. 7.

Framtidige reguleringsplaner som omfatter stølsområder, eller deler av slike, skal utrede bestemmelser for skjøtsel og eventuelt tilbakeføring av stølsbebyggelse og kulturlandskap innen planområdet. Gjennomføring av slike tiltak skal inngå i planens rekkefølgebestemmelser. I en avstand på 100 m fra seterbebyggelse/-tufter og inne på setervoller skal det i hovedsak ikke oppføres nye hytter. Steingjerder, tufter, gutuer/ferdselsvege skal bevares. Dyrket mark skal i hovedsak ikke bebygges. Verneverdige enkeltbygg og bygningsmiljø skal i størst mulig grad bevares som en bruksressurs og istandsettes/tilbakeføres.

(Et tilsvarende punkt finnes i bestemmelse til kommunedelplan Nesbyen 2.1.6..)

Pkt. 2.4.5 sone c), særlig hensyn til landbruk og kulturlandskap.

Innenfor sonene Saupeset, Skålsrudstølen og Brusset skal det gjennom detaljregulering utarbeides felles retningslinjer for drift, skjøtsel og tilbakeføring av seterbebyggelse og kulturlandskap samt utrede tiltak som kan stimulere til fortsatt landbruksdrift.

I kommunedelplan Nesbyen er det i bestemmelsene tatt inn retningslinjer og bestemmelser knytta til hensynssoner for bevaring av kulturmiljø c) og soner for båndlegging etter kulturminneloven d). Det er utarbeidet en liste over bevaringsverdige bygninger og bygningsmiljøer. Det er satt krav om reguleringsplan for områdene kvartal L og del av kvartal A. Dette er områder med viktige kulturmiljøer og verneverdige bygninger.

4 Plantyper

Plan- og bygningslovens § 11-1 sier følgende om kommuneplan:

Det kan utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder.

Plan- og bygningslovens § 11-2 om kommuneplanens samfunnsdel sier følgende:

Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angår hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig.

Det kan lages to ulike typer kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer:

1. Tematisk kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer

- a. En temaplan er en plan som beskriver et tema/virksomhetsområde.
- b. Det bør utarbeides et temakart som viser fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljøer.
- c. Det kan vedtas retningslinjer for saksbehandling av viktige kulturminner og kulturmiljøer som beskrevet i planen og eventuelt avmerket på temakart.
- d. Det kan ikke gis bestemmelser etter plan- og bygningsloven til en plan som ikke inneholder arealformål.
- e. Innholdet i en tematisk kommunedelplan bør innarbeides i kommuneplanens arealdel ved første rullering gjennom å legge inn hensynssoner og å knytte retningslinjer til dem.

2. Kommunedelplan med juridisk bindende arealdel.

- a. Kommunedelplaner for geografiske områder kan utarbeides med arealformål og hensynssoner med formål bevaring. Det kan lages retningslinjer for hensynssoner.
- b. Det kan angis retningslinjer som begrenser virksomhet, sette vilkår for tiltak og om saksbehandlingsprosedyrer for tiltak. Det kan kun gis bestemmelser for hensynssone d) for fredete kulturminner.
- c. Det kan gis juridisk bindende bestemmelser dersom disse legges under «generelle bestemmelser» i planen, jf. PBL § 11-9 pkt. 7 *hensyn som skal tas til bevaring av eksisterende bygninger og annet kulturmiljø.*
- d. Kommunen er dispensasjonsmyndighet.

Kommuneplanens arealdel

1. Innholdet i en tematisk kommunedeplan for kulturminner og kulturmiljøer bør innarbeides i kommuneplanens arealdel ved første rullering. Det kan der gis retningslinjer til hensynssone c) bevaring av kulturmiljø og bestemmelser for hensynssone d) båndlagt etter kulturminneloven. Det kan også lages generelle bestemmelser for kulturminnehensyn i kommuneplanens arealdel. Bestemmelsene kan henvise til ulike kategorier/klassifisering i temaplanen og knyttes til disse.

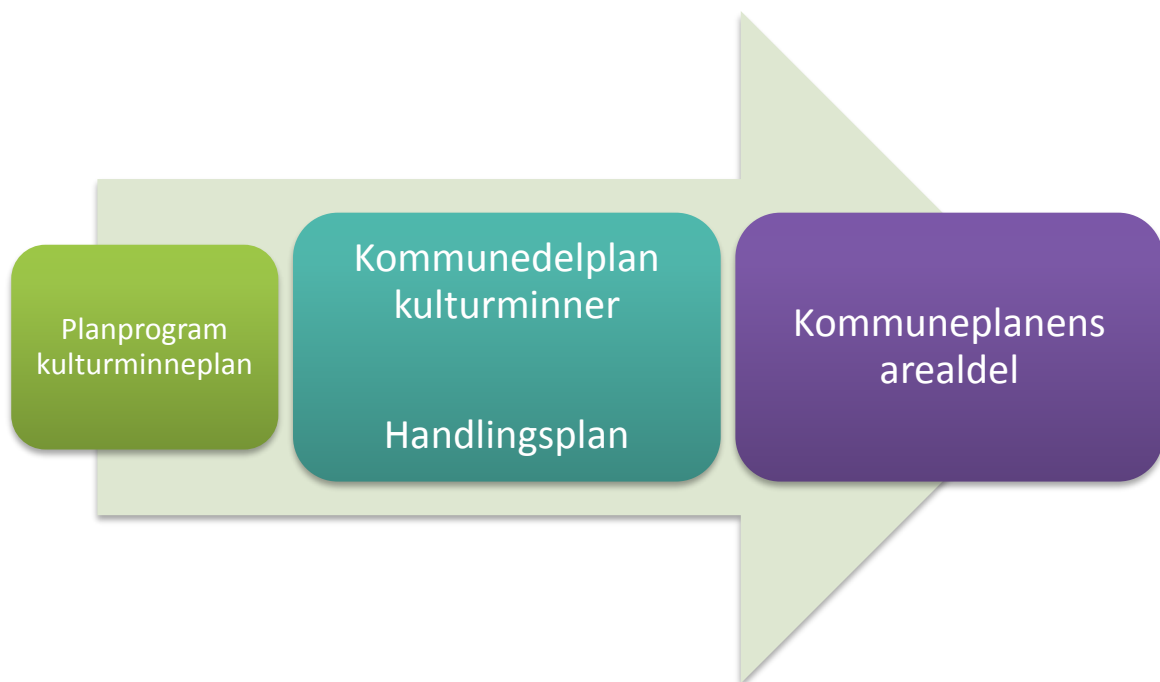
2. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer bør alltid inneholde liste og kart over verneverdige bygninger og kulturmiljøer. Det bør utarbeides retningslinjer for bevaring. Verneverdige bygninger og anlegg oppført på liste og kart bør i handlingsplanen foreslås regulert med hensynssone med formål bevaring.

Reguleringsplan

Plankart kan vise verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som hensynssone c) bevaring av kulturmiljø. Freda kulturminner og kulturmiljø vises som hensynssone d) båndlagt etter kulturminneloven. Det kan fastsettes bestemmelser og retningslinjer for vern av kulturminner i hensynssone c) og d) på reguleringsplannivå.

Konklusjon:

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Nes utarbeides som en tematisk kommunedelplan. Plan- og bygningslovens krav til planprosess og roller legges til grunn for arbeidet. Innholdet innarbeides i kommuneplanens arealdel ved første rullering, herunder forslag til bestemmelser og retningslinjer.

5 Målsettinger og hovedaktiviteter i planarbeidet

Det utarbeides en tematisk kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer med temakart som viser freda og viktige verneverdige kulturminner og kulturmiljøer. Planen skal være retningsgivende for kommunens arbeide innen kulturminneforvaltning. Planen bør foreslå avgrensa områder som bør sikres juridisk som hensynssoner i kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner ved revisjon av disse.

Hovedmål:

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Nes skal bidra til å:

- øke kunnskapen om kommunens kulturminner og kulturmiljøer.
- sikre en bærekraftig og langsiktig forvaltning av kommunens kulturminner og kulturmiljøer.
- redusere tap av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer i kommunen.
- øke interessen for lokalhistorie, kulturminner og kulturmiljøer og bruke disse som en ressurs for næringsutvikling.
- øke interessen for skjøtsel, bruk og formidling knyttet til viktige kulturminner og kulturmiljøer blant grunneiere, lag og foreninger og allmennheten.

Hovedaktiviteter:

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Nes skal inneholde:

- Et kort kulturhistorisk riss av kommunens historie.
- En oversikt over kulturminneforvaltningen med statlige, fylkeskommunale og kommunale føringer.
- Kort beskrivelse av nå-situasjonen med oversikt og forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen, herunder
 - Oversikt over freda kulturminner i kommunen.
 - Oversikt over verdifulle kulturlandskap i kommunen
- Oversikt over aktuelle begreper og faguttrykk.
- Registrering, verdivurdering og kartfesting av utvalgte verneverdige kulturminner og kulturmiljøer i kommunen.
 - Prioriterte områder: Nesbyen sentrum (Gamle Nes), seterområder representert ved Saupeset, Bruset og Skålsrudstølen og Garnåsgrenda.
 - Gjennomgang av SEFRAK-registeret, ØK-registrering og tidligere utførte registreringer i Nesbyen sentrum.
- Registrering, verdivurdering og kartfesting av utvalgte verneverdige kulturminner og kulturmiljøer skal resultere i fagrapport arkeologi og fagrapport nyere tids kulturminner/bygninger. Behov for eventuelt andre fagrapporter kan vurderes i løpet av planarbeidet.
- Temakart som viser kulturminner og kulturmiljøer i kommunen
- Prioriterte verneverdige bygninger, kulturminner og kulturmiljøer oppføres på en verneliste/bevaringsliste

- Retningslinjer for saksbehandling der freda eller verneverdige kulturminner blir berørt.
- Handlingsplan med plan for aktuelle nyregistreringer, formidling og forvaltning av kulturminnene

Innholdet i tematisk kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer innarbeides i kommuneplanens arealdel ved første rullering.

6 Organisering av planarbeidet

Kulturminneplanen utarbeides som en tematisk kommunedelplan . Plan- og bygningslovens krav til planprosess og roller legges til grunn for organiseringen.

Nivå	Deltakere	Mandat
Oppdragsgiver	Kommunestyret	Planvedtak, økonomisk ramme
Styringsgruppe	Kommuneplanutvalget	Kommuneplanutvalget legger de overordna rammene for planarbeidet, vedtar planprogram og behandler planen før kommunestyret vedtar den.
Prosjektleder	Planlegger Torunn Bekkeseth	Det daglige ansvaret for gjennomføring av prosjektet, dvs. koordinering, administrativt arbeid og kontaktperson utad for arbeidet.
Prosjektgruppe	Planlegger Torunn Bekkeseth Tjenesteleder kultur Tor-Even Lysfjord Landbruk Svein Magne Bråten Juvhaugen Tjenesteleder byggesak-, oppmåling og miljø Anders Halland Av. Ing. Anne Alu Brøto (Gis) Hallingdal Museum Marit Mehlum	Prosjektgruppa har det faglige ansvaret for gjennomføring av registreringsarbeidet. I denne gruppa tas beslutninger om økonomi, tiltak/arbeidsoppgaver, framdrift og andre spørsmål som krever faglige vurderinger. Rammene for arbeidet legges i kommuneplanutvalget (styringsgruppa), mens beslutninger innenfor disse rammene tas i prosjektgruppa. Prosjektgruppa oppnevner referansegruppe etter behov.
Arbeidsgruppe	Planlegger Torunn Bekkeseth Kulturleder Tor-Even Lysfjord Arkeologi BFK Håvard Hoftun Bygningsvern BFK Ingvild Tjønneland	Faglige prioriteringer og valg i prosessen ved utarbeidelse av fagrapporter. Arbeidsgruppa godkjenner fagrapporter og gjennomfører kvalitetskontroll av disse.
Referansegruppe	Nes historielag Nes bondelag Andre organisasjoner Enkeltpersoner Kommunens egen fagkompetanse	Kommunens egen fagkompetanse trekkes inn etter behov (plan, bygg, kultur, skole m.m.) sammen med andre aktuelle aktører og enkeltpersoner i kommunen. Referansegruppa har ingen formell myndighet, men kan komme med råd og innspill i planprosessen, herunder kvalitetssikring av verdivurderingene.

7 Medvirkning og kommunikasjon

For at kulturminneplanen skal bli så god som mulig, ønsker kommunen å involvere både enkeltpersoner og grupper i planarbeidet. Mange sitter på mye kunnskap om kommunens kulturminner. Denne kunnskapen ønsker vi skal komme fram i planarbeidet. Det vil også være viktig å få fram ulike meninger og holdninger om forvaltning av kommunens kulturminner og hvordan disse kan brukes som en ressurs for videre utvikling i kommunen.

I tillegg til de som er nevnt under organisering av prosjektet, vil det bli tatt kontakt med frivillige lag og organisasjoner, grunneierlag, velforeninger ol., enkeltgrunneiere og andre interesserte. Det vil bli holdt informasjonsmøter. Kommunens hjemmesider og facebook-side benyttes som informasjonskanal sammen med lokalavis og lokalradio. Alle som har interesse av planarbeidet, som sitter på kunnskap og har meninger om ulike sider at fagområdet oppfordres til å ta kontakt med kommunen.

8 Framdriftsplan

September 2016:	Søknad om tilskudd og faglig bistand til Buskerud fylkeskommune. (Innvilget)
September 2017-april 2018:	Utarbeide planprogram, varsle oppstart av planarbeid og vedta planprogram.
Januar 2018:	Søknad om tilskudd Riksantikvaren
Vinter 2018:	Informasjonsmøter, kunnskapsinnhenting, medvirkning
Sommer 2018:	Gjennomføre registreringer og verdivurderinger
Høst 2018:	Utarbeide fagrapporter, informasjon/medvirkning
Høst 2018/juni 2019:	Utarbeide forslag plan
Høst 2019:	Behandling og høring av planforslag. Vedtak av plan

9 Budsjett og finansieringsplan

Budsjett:

Tiltak	2017	2018	2019	Sum
Registreringsarbeid/fagrapport		200000	150000	350000
Styringsgruppe	2000	10000	10000	22000
Prosjektledelse	10000	200000	200000	410000
Prosjektgruppe/arbeidsgruppe		30000	30000	60000
Referansegruppe		12000	4000	16000
Informasjon		20000	20000	40000
Kartarbeid		30000	30000	60000
Diverse	2000	5000	5000	12000
Sum	14000	507000	449000	970000
Finansieringsplan				
Egeninnsats kommunen	12000	260000	260000	532000
Egeninnsats fylkeskommunen	1000	27000	27000	55000
Egeninnsats andre	1000	20000	12000	33000
Støtte fylkeskommunen		150000	100000	250000
Støtte Riksantikvaren		50000	50000	100000
Sum	14000	507000	449000	970000

Kommunen har fått innvilget kr. 250.000,- fra Buskerud fylkeskommune og kr. 100.000,- fra Riksantikvaren til planarbeidet.